

Hoorzitting Commissie Justitie 28/02/2024

Wetsvoorstel 2679/1 - Collectieve Schuldenregeling

SAMENVATTING van het Wetsvoorstel

De indieners stellen vast dat het gebruik van de collectieve schuldenregeling afneemt, in het bijzonder omdat die regeling bij de bevolking slecht aangeschreven staat. Dit wetsvoorstel beoogt derhalve het gebruik van de collectieve schuldenregeling te bevorderen op twee manieren:

- ervoor zorgen dat iemand in schuldbemiddeling een menswaardig leven kan leiden, met name door aanpassingen mogelijk te maken wanneer het inkomen van de betrokkene daalt;
- de duur van de procedure verkorten om de last ervan te beperken teneinde het gebruik van de collectieve schuldenregeling te bevorderen

Inhoud van de tussenkomst door BAPN

1. Dankwoord
2. Getuigenis van ervaringsdeskundige
3. Aanbevelingen van het BAPN rond het wetsvoorstel
4. Bijlage : De collectieve schuldenregeling : aanbevelingen van mensen in armoede

1. Dankwoord

Het BAPN bedankt de Commissie Justitie voor de uitnodiging tot participatie. Wij appreciëren het gegeven dat u in dit debat rond een verbetering van de procedure collectieve schuldenregeling ook stem geeft aan de kwetsbare gebruikers.

2. Getuigenis van Christophe Teirlinck (ervaringsdeskundige)

Even voorstellen

- Ik ben Christophe, 48 jaar, alleenstaande, vader van een zoon.
- Tot 5de middelbaar schoolgelopen, dan gaan werken.
- Nu volg ik de opleiding ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting. In de zomer ga ik afstuderen. Ik doe stage op het Netwerk tegen Armoede en werk mee aan vormingen, vb vorming over armoede aan de VDAB-arbeidstrajectbemiddelaars en aan de vakbonden.
- Ik ben 4-tal jaar in collectieve schuldbemiddeling geweest.
- Ik spreek niet enkel vanuit mijn eigen ervaring, maar eveneens vanuit tal van ervaringen die ik heb gedeeld met lotgenoten uit eigen kennissenkring + medestudenten van de opleiding EDK.

Hoe ben ik terechtgekomen in collectieve schuldenregeling ?

- 2014, na afspringen van een relatie, ben ik in schulden terechtgekomen. Ik werkte 's nachts, mijn partner zorgde voor het huishouden en de betalingen. Toen zij vertrokken was, werd het mij duidelijk dat er een financiële put was.
- Omdat de schuld te groot was, 13 000 euro, ben ik op doorverwijzing van het OCMW van Kortrijk terecht gekomen bij een advocaat-schuldbemiddelaar.
- Hij was van in het begin zeer moeilijk bereikbaar. Het was niet gemakkelijk om een eerste afspraak te maken. Dit is niet verbeterd in de loop van het ganse traject. Op de 4 jaar in schuldbemiddeling heb ik de advocaat slechts 3 keer fysiek ontmoet.
- Het was geen fijn contact, er was weinig interesse vanwege de advocaat in mijn situatie, geen inleving.

Er was geen ruimte om te onderhandelen, de schuldbemiddelaar was zeer moeilijk bereikbaar

- Mijn inkomsten uit loon, vakantiegeld, eindejaarspremie gingen rechtstreeks naar de schuldbemiddelaar. Hij betaalde vaste kosten + schulden
- Ik kreeg 70 euro per week leefgeld om volgende uitgaven te betalen : eten, drinken, benzine voor de auto om te gaan werken (kost van 30 euro per week) , dokter, medicatie, kledij, onderhoudsproducten,,
- Het was heel moeilijk om daarmee rond te komen, maar er kon niet onderhandeld worden. Elke week moest ik kiezen tussen eten, naar mijn werk gaan of energie opladen op de budgetmeter.
- Ik vroeg heel weinig extra leefgeld, enkel in dringende gevallen, maar steeds kreeg ik het antwoord 'dat er geen ruimte voor was'.
 - Vb. 50 euro extra gevraagd om voor verjaardag van de zoon naar te pretpark gaan , maar ik kreeg een weigering
 - Vb. mijn computer was kapot, hij was heel oud. Ik kreeg geen toestemming om een andere te kopen. Ik kreeg te horen dat ik dan maar naar de bibliotheek moest gaan. Dat heb ik dan ook een ganse tijd gedaan, dat was 10 kilometer verder op. Tot ik van vrienden een oude laptop heb gekregen.
- Ik had nooit een idee hoeveel er op de rekening stond, hoeveel er al was afbetaald. Gesprek hierover was niet mogelijk. De jaarlijkse brief met informatie was zo moeilijk opgesteld, ik begreep dat niet. Zoals gezegd heb ik hem na de opstart van de procedure op die 4 jaar nog 2 keer kunnen spreken.

Mijn problemen stapelen zich verder op tijdens de CSR

- De CSR leidt tot een steeds groter isolement : aan niks kunnen meedoen, afgesloten zijn van de wereld. Ik geraakte afgesloten van mijn ouders, afgesloten van mijn zoon, van mijn vrienden.
- Het weinig leefgeld en de wekelijkse benzinekost van 30 euro, weegt zwaar door. Vaak had ik geen halve euro. Ik geraakte niet meer op het werk en was regelmatig afwezig.
- Ik mocht voedselpakketten gaan halen, maar het vervoer kostte te veel geld.
- Door de combinatie van leven in financiële armoede en het steeds grotere isolement kwam ik in psychische problemen. Het wordt een spiraal waar je niet meer uitgeraakt. Uiteindelijk heb ik mijn job verloren en zat

ik in een zware depressie, ik zag geen uitweg meer mogelijk. Gelukkig waren er bepaalde mensen die mij toen gered hebben.

- Als iemand anders over jouw leven beslist, heb je geen zelfwaarde meer. Als je elke keer op een nee botst, kan je het niet meer volhouden.

De stopzetting van de CSR

- Na 4 jaar heb ik toch een fresh start kunnen nemen en was ik eindelijk vrij om terug een eigen leven te kunnen opbouwen
- Ik werd na 9 jaar ontslagen op het werk. De ontslagpremie van 15 000 euro gaat naar de afbouw van schulden. De collectieve blijft nog een jaar lang doorlopen, ik krijg geen antwoord wat er met de 15 000 euro gebeurd is.
- Mijn ontslagpremie was hoger dan mijn schuldenlast. Desondanks heb ik nog één jaar in schuldbemiddeling gezeten. Als ik vroeg hoe dat kwam, kreeg ik geen antwoord.
- Omdat ik geen contact kreeg met de advocaat schuldbemiddelaar, ging ik opnieuw naar het OCMW van Kortrijk. De maatschappelijk werkster slaagde er wel in om contact te maken met de schuldbemiddelaar. En dankzij haar tussenkomst ging mijn dossier nu ook vooruit, want na 5 maanden werd mijn dossier afgesloten, ik ben schuldevrij.
- In totaal heb ik dus 4 jaar in collectieve gezeten, het had niet langer mogen duren, ik zou dat niet volgehouden hebben.
- Ondertussen zit ik in het laatste jaar van mijn opleiding en heb ik terug zin in mijn leven.
- Door de stage op het Netwerk tegen Armoede goesting gekregen om beleidswerk te doen in een nieuwe job.

3. Aanbevelingen van het BAPN rond het wetsvoorstel (Katty Creytens, beleidsmedewerker)

Korte voorstelling van het BAPN

- BAPN is het Belgisch Netwerk tegen Armoede, werkzaam op het Belgische en Europese beleidsniveau
- We ontwikkelen beleidsdossiers met mensen in armoede, met participatie en belang van ervaringskennis als uitgangspunten.
- Onze dossiers worden gevoed door de regionale netwerken en hun basiswerkingen uit Brussel, Wallonië en Vlaanderen

Waarom is en blijft het thema schulden prioritair voor BAPN ?

Ik geef u drie belangrijke redenen :

- Omdat mensen in armoede het grootste risico lopen om schulden op te bouwen, grotendeels te wijten aan mensonwaardige inkomens onder de Europese armoedegrens. Inkomenstekort leidt zeer snel tot betalingsachterstand. Het verdienmodel rond het innen van schulden, duwt mensen nog dieper in de put.
- Omdat de koopkrachtcrisis vandaag meer mensen in armoede en in schulden mee sleurt : ook de lagere middenklasse slaagt er niet meer in om de stijgende kosten van het dagelijkse levensonderhoud op te vangen.
- Omdat we op de nagel blijven slaan dat schuldproblematiek meestal niet te verklaren is van uit het eigen schuldmodel. Integendeel : leven in schulden is het gevolg van manco's in de samenleving. En daarvoor zijn structurele ingrepen nodig.
 - o Meer dan de helft van de gezinnen gekend bij de schuldhulpverlening (2015) hebben een te klein inkomen om te voorzien in dagdagelijkse levensonderhoud. Zij kampen met gezondheidsschulden, huurachterstanden, energieschulden, schulden bij de overheid.
 - o En de helft van de dossiers is te wijten aan een onverwachte tegenslag : ziekte, verlies van een job. (2015)

Manco's van de wet op CSR

- De wet uit 1998 wilde een uitweg bieden aan mensen die omwille van schuldenlast in een uitzichtloze situatie zijn terechtgekomen. In de 2 getuigenissen horen we echter hoe de procedures net uitzichtloosheid in de hand werken door de onmenselijke lange looptijd én onleefbaar leefgeld
- Het doel van CSR is dubbel : schulden doen aflossen en terzelfdertijd garantie op een menswaardig bestaan met een fresh start in het vooruitzicht. Maar dit is een zeer wankel evenwicht : menselijke waardigheid staat vaak onder druk tijdens CSR + is de fresh start niet altijd gegarandeerd.
- We weten al langer dat er grote tekortkomingen zijn mbt deze procedure. De stem van mensen in armoede is hierbij belangrijk, daarom hebben wij er in 2019 een beleidsdossier aan gewijd. Je vindt het rapport in een Nederlandstalige en een Franstalige versie op onze website : <https://www.bapn.be/nl/rapporten-bapn>.

- Een brede hervorming van de wet is nodig om de manco's aan te pakken, zoals :
 - o een verplichte opleiding van de schuldbemiddelaar
 - o toegankelijke tucht en bemiddelingsprocedures
 - o wettelijke voorschriften inzake taken en dienstverleningsaanbod vanwege de schuldbemiddelaar

- Maar laat als commissie die noodzakelijke bredere hervorming niet in de weg staan om VANDAAG reeds op twee fronten onmiddellijke verbetering voor kwetsbare mensen te ressorteren. Het wetsvoorstel dat vandaag op tafel ligt wil meer menswaardige leefgelden en een kortere looptijd van de procedure. Ik vertel u hoe wij hierover denken.

Over het leefgeld

- Het moet duidelijk zijn voor de gebruikers dat er recht is op inspraak bij het opstellen van het plan. We zien vandaag teveel éénrichtingsverkeer rond het vastleggen van het leefgeld.
- In theorie mag het leefgeld niet lager zijn dan het bedrag waarop loonbeslag kan worden gelegd en is er een jaarlijkse indexering(gezondheidsindex). Met toestemming mag dit leefgeld tijdelijk lager liggen, maar het mag nooit lager zijn dan het leefloon vermeerderd met de gezinsbijslag.
 - Maar in de praktijk zijn er problemen en zijn deze ondergrenzen lager dan de wetenschappelijke referentie-budgetten. Het gevolg is dat er te weinig leefgeld is om menswaardig te leven. Dit zorgt voor voortdurende stress en het continu moeten maken van moeilijke keuzes. Sommigen gaan noodgedwongen nieuwe schulden maken en hierdoor komt het recht op CSR onder druk door dreigende herroeping.
- Wat zien we in de praktijken van de schuldbemiddelaars ?
 - o Zij werken met een eigen referentiekader
 - o Of werken met gemiddelden (ipv gepersonaliseerde uitgaven)
 - o Beslissen op eigen houtje en geven een eigen invulling van wat 'overbodig is'
 - o Doen laattijdige betalingen van leefgeld
 - o Passen de wettelijk verplichte indexeringen niet toe
- Ons pleidooi : de referentie-budgetten zijn de absolute minimumgrenzen. Hieronder is geen menswaardig leven mogelijk. Maar het betekent ook niet dat deze standaarden voor iedereen automatisch voldoende zijn. Dus : er is nood aan individueel maatwerk om alle noodzakelijke uitgaven in kaart te brengen en na te gaan wat de persoon werkelijk nodig heeft om maandelijks rond te kunnen komen. Pas na deze berekening, kan de schuldbemiddelaar bepalen hoeveel schulden de verzoeker kan afbetalen. Dit alles dient te gebeuren in dialoog met de gebruiker.
- Ons pleidooi : meer controle vanwege de rechters : Zijn alle noodzakelijke uitgavenposten van de verzoeker mee opgenomen en verrekend in het plan ?
- Ons pleidooi : de schuldbemiddelaar dient te helpen om rechten uit te putten om Non Take Up van sociale rechten en diensten te voorkomen.
- Ons pleidooi over de herziening van het leefgeld :
 - o leefgeld mag nooit, ook niet tijdelijk, onder de wettelijke ondergrenzen duiken. Daarom moet bij plots inkomensverlies de mogelijkheid bestaan om de afbetaling van de schulden tijdelijk op te

schorten. Het aanzuiveringsplan moet onverwachte uitgaven en kosten kunnen opvangen. Hoeveel er gespaard wordt, moet in samenspraak met de verzoeker beslist worden.

- Wanneer de inkomsten verhogen, bijvoorbeeld door het vinden van een job, moet dit ook beloond worden, door een verhoging van het leefgeld volgens dezelfde graduele logica als de beslaggrenzen.
- Ons pleidooi: de inschakeling van steunfiguren die inzage krijgen in het dossier + mee het woord mogen nemen in de rechtbank . Daarnaast is er nood aan een onafhankelijke ombudsdienst, want de huidige tuchtprocedure biedt geen vertrouwen bij kwetsbare mensen, ze voelen zich tegenover één machtsapparaat staan.

Over de lange looptijd

- Zeven jaar leven met beperkingen en verplichtingen vreet aan de zelfwaarde van een mens en leidt tot isolement. Te strakke regimes, leiden tot nieuwe boedelschulden en herroepingen met alle consequenties van dien.
- In de praktijk zien we lange opstarttermijnen en aanslepende procedures die niet op tijd worden afgesloten.
- Het wetsvoorstel om de maximumlooptijd in te korten is voor ons OK, op voorwaarde dat dit niet leidt tot nog strengere regimes, waarin mensen nog meer moeten afbetalen op kortere tijd en op die manier moeten overleven met nog minder leefgeld.

De totale kwijtschelding omdat de verzoeker over onvoldoende middelen beschikt

- Vooraleer te besluiten, vragen we aan de commissie om aandacht te hebben voor de insolvable cliënten.
- CSR is niet voor iedereen de geschikte uitweg, schulden afbouwen met een te laag inkomen leidt tot mensenwaardige toestanden. De fresh start moet realiseerbaar zijn
- In de praktijk kennen rechters de totale kwijtschelding enkel toe aan mensen die wegens (hogere) leeftijd of ziekte totaal en definitief onvermogen zijn. Velen blijven alzo in de kou staan.
- Ons pleidooi : Er dient een oplossing te komen voor mensen met een beperkt inkomen. Voor hen biedt CSR geen oplossing en geen uitweg. Deze preciaire groepen hebben ook recht op bescherming, hun schulden moeten kunnen kwijtgescholden worden.

Besluit

Het BAPN is voorstander van dit wetsontwerp omdat het aanpassen van leefgeld en looptijden een onmiddellijke gunstige impact kan hebben op kwetsbare mensen in CSR.

Ik citeer tot slot enkele mensen in armoede die meewerkten aan ons beleidsdossier 'Uit de Schulden'

'De collectieve schuldenregeling is de grootste straf die er is, het is een strop rond je nek'

'Het enige wat je nog kunt kiezen is wanneer je opstaat en wanneer je gaat slapen. Niet wat je eet of hoe vaak je eet'.

BELGISCH NETWERK ARMOEDEBESTRIJDING
RÉSEAU BELGE DE LUTTE CONTRE LA PAUVRETÉ
BELGISCHES NETZWERK ARMUTSBEKÄMPFUNG
BELGIAN ANTI-POVERTY NETWORK

We besluiten met een oproep om structurele maatregelen te treffen :

- Evalueer en hervorm de wet CSR . Betrek hierbij armoede-organisaties en mensen in armoede om te participeren door zelf noden en oplossingen aan te brengen.
- Trek de minimuminkomens op tot boven de Europese armoedegrens
- Zorg voor kwaliteitsvolle essentiële diensten die ondanks de verregaande digitalisering ook fysiek voldoende toegankelijk zijn.
- Zorg voor goed uitgeruste eerstelijnsdiensten, de OCMW's en de publieke diensten schuldbemiddeling dienen versterkt te worden. Ook terwijl een CSR loopt bij een bemiddelaar, hebben de OCMW's of de andere sociale centra nog een belangrijke ondersteunende rol te spelen.
- Bescherm consumenten tegen misleiding en agressieve verkooptechnieken.
- Roep de oprukkende schuldundustrie een halt toe.

Ik dank u voor uw aandacht.

Katty Creytens – BAPN – 28 februari 2023.

4. Bijlage

De collectieve schuldenregeling: aanbevelingen van mensen in armoede

1. Belgisch Netwerk Armoedebestrijding

Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) heeft als kernopdracht om het federale beleid met betrekking tot armoedebestrijding te adviseren en te ondersteunen, vertrekkende vanuit de ervaring van mensen in armoede. BAPN vertegenwoordigt vier regionale netwerken armoedebestrijding en hun aangesloten verenigingen waar armen het woord nemen namelijk het Netwerk tegen Armoede, het Brussels Platform Armoede, le Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté en Le Forum - Bruxelles contre les Inégalités.

2. Schuldoverlast: een actueel thema

Het thema schulden is vandaag brandend actueel. De inflatie in België is in bijna 50 jaar tijd niet meer zo hoog geweest. Vooral de stijgende energieprijzen bezorgen mensen met een beperkt budget grote kopzorgen en dreigen velen in een schuldenpiraal te storten. Wanneer mensen dermate verstrikt raken in hun schulden kunnen ze als laatste redmiddel beroep doen op een collectieve schuldenregeling (CSR). Deze gerechtelijke

procedure werd in het leven geroepen zodat ook mensen met een structurele schuldenlast een nieuwe start kunnen maken. De CSR geeft mensen de mogelijkheid om zoveel mogelijk schulden af te bouwen en tegelijkertijd nog menswaardig te leven.

3. De collectieve schuldenregeling

Er zijn echter grote tekortkomingen met deze procedure. Samen met mensen in armoede legden we in 2019 een traject af waarbij we al deze problemen in kaart brachten en samen oplossingen formuleerden. Ondertussen hebben ook andere spelers van zich laten horen. Zo publiceerde de Hoge Raad voor Justitie onlangs nog een auditverslag over de CSR. Eén van algemene conclusies was dat rechtbanken en lokale afdelingen een weinig uniform beleid voeren zowel betreffende de selectie- en aanstelling van de schuldbemiddelaar als in de administratieve afhandeling en het toezicht van de dossiers. De Hoge Raad schreef dan ook heel wat aanbevelingen voor zowel de arbeidsrechtbanken, de FOD Justitie, de minister van Justitie, de wetgever, het instituut voor gerechtelijke opleidingen, de Orde van Vlaamse Balies en l'Ordre des Barreaux Francophones & Germanophones.

Ondanks het feit dat heel wat betrokken actoren beseffen dat de collectieve schuldenregeling dringend aan verandering toe is, zijn er sinds het ontstaan van deze procedure 20 jaar geleden nog maar weinig aanpassingen gebeurd. Met deze tekst roepen we beleidsmakers en betrokken actoren opnieuw op om werk te maken van een herziening van de CSR waarbij onderstaande aanbevelingen door mensen in armoede als prioritair worden gezien.

4. Garandeer een correct verloop van de CSR

De schuldbemiddelaar vervult een cruciale rol binnen de CSR en heeft een enorme impact op het verloop van de procedure. Hij of zij ontvangt immers het volledige inkomen van de verzoeker en bepaalt het leefgeld. Schuldbemiddelaars zijn het aanspreekpunt van de verzoeker wanneer deze op zoek is naar informatie over zijn dossier of wanneer financiële problemen zich voordoen. Mensen in armoede hebben zeer verschillende ervaringen met schuldbemiddelaars. Sommigen benoemden de samenwerking met de schuldbemiddelaar als eerder positief en constructief, terwijl anderen ronduit negatieve ervaringen hadden. De grote verschillen tussen de schuldbemiddelaars wegwerken en zorgen dat iedereen van een correcte opvolging kan genieten is dan ook een absolute prioriteit voor de mensen in armoede. Ze benoemden verschillende actiepunten hiervoor:

Mensen in armoede pleitten voor transparante criteria bij het selecteren en aanstellen van schuldbemiddelaars. Enkel zij die succesvol een specifieke opleiding hebben gevolgd zouden mogen worden aangesteld als schuldbemiddelaar. Binnen deze opleiding moet de schuldbemiddelaar niet enkel zijn kennis over de CSR aanscherpen maar ook de sociale kaart en de leefwereld van mensen in armoede moet voldoende aan bod komen. Daarnaast spreekt het voor zich dat een kwaliteitsvolle CSR enkel gegarandeerd kan worden als een schuldbemiddelaar voldoende tijd kan besteden aan elk dossier. Bij de aanstelling moet met andere woorden de rechter controleren of de schuldbemiddelaar niet te veel dossiers al lopende heeft.

Momenteel zijn er geen of weinig richtlijnen over hoe de schuldbemiddelaar het verloop en de opvolging van de CSR praktisch moet aanpakken. Mensen in armoede vragen daarom uniforme richtlijnen of afspraken over bijvoorbeeld de berekening van het leefgeld, de wijze waarop dit leefgeld gestort zal worden, de manier waarop ze de schuldbemiddelaar kunnen contacteren, waar ze terecht kunnen bij vragen, een verplicht jaarlijks gesprek,...

Alleen richtlijnen opstellen zal echter niet voldoende zijn. Zo bleek uit de audit van de Hoge Raad voor Justitie dat ook wettelijke bepalingen (zoals het indexeren van het leefgeld, het neerleggen van het jaarrapport met daaraan toegevoegd een overzicht van de financiële bewegingen, de termijnen waarbinnen een aanzuiveringsplan moet worden opgesteld,...) niet altijd worden gerespecteerd en dat de controle door de rechtbanken vaak manueel en niet systematisch gebeurt. Mensen in armoede vragen dat rechtbanken doortastende controles uitvoeren om te garanderen dat hun rechten gevrijwaard blijven.

Mensen in armoede hekelen het feit dat wanneer ze zelf problemen signaleren ze vaak moeilijk gehoor krijgen. Ze vragen een verbetering van de huidige klachtenprocedure bij de arbeidsrechtbank alsook de oprichting van een onafhankelijke Ombudsdienst. Mensen willen ook de mogelijkheid hebben om bijgestaan te worden door een steunfiguur. Deze moet mee inzage krijgen in het dossier, op de hoogte gehouden worden van de stand van zaken en samen met de verzoeker het woord kunnen nemen in de rechtbank.

5. Duurtijd van de procedure

Zeven jaar leven met een CSR is een ontzettend lange periode die gepaard gaat met heel wat beperkingen en verplichtingen voor mensen met schulden. Bovendien zien we dat er vaak heel wat tijd overgaat voor de procedure daadwerkelijk van start gaat en ook het afsluiten van de CSR laat soms op zich wachten. Zeven jaar of meer je leven on hold zetten is voor mensen in armoede geen waardige oplossing. Ze vragen daarom dat de duurtijd wordt ingekort.

6. Een oplossing voor mensen die insolvent zijn.

CSR heeft het potentieel om mensen met schulden de broodnodige 'fresh start' te geven. Voor mensen in armoede kan dit schuldenvrij begin de uitweg uit de armoede betekenen. Voor gezinnen of individuen wiens inkomsten echter maand na maand onvoldoende zijn om zelfs de meest elementaire basisbehoeften te kunnen bekostigen is de CSR geen oplossing. Schulden uit het verleden kunnen niet worden afgelost en ook het opstellen van een budget in evenwicht valt niet te realiseren. De huidige procedure is hierdoor ontoegankelijk voor de financieel meest kwetsbaarste gezinnen of reeds van in het begin gedoemd om te mislukken. We pleiten voor een structurele aanpak van dit probleem. Enkel door het optrekken van de minimuminkomens en het (financieel) toegankelijk maken van de basisvoorzieningen kunnen deze mensen op duurzame wijze geholpen worden. Tot op het moment dat dit gerealiseerd wordt, is het belangrijk dat beleidsmakers ook deze insolvente

BELGISCH NETWERK ARMOEDEBESTRIJDING
RÉSEAU BELGE DE LUTTE CONTRE LA PAUVRETÉ
BELGISCHES NETZWERK ARMUTSBEKÄMPFUNG
BELGIAN ANTI-POVERTY NETWORK

gezinnen en individuen beschermen tegen hun schuldeisers en dat ook hun schulden in het kader van een CSR of een andere procedure kunnen worden kwijtgescholden.

7. Bronnen

BAPN (2019). [*Uit de Schulden*](#)

Hoge Raad voor Justitie (2022). [*Audit. Toezicht op de procedure van collectieve schuldenregeling door de arbeidsrechtbanken.*](#)

Brussel, december 2022